

STRESZCZENIE

Katarzyna CHUDY-LASKOWSKA¹

DELIMITACJA WOJEWÓDZTW ZE WZGLĘDU NA INFRASTRUKTURĘ TRANSPORTOWĄ I JAKOŚĆ NAWIERZCHNI

Rozwój społeczno-gospodarczy państw wiąże się z rozwojem infrastruktury transportowej, która umożliwia szybkie przemieszczanie się ludzi i towarów. Obecna eksploatacja sieci drogowej, gdy ruch drogowy się nasila, jest coraz większa. Dlatego niezwykle ważnym procesem staje się szybkie diagnozowanie stanu nawierzchni oraz kierowanie środków w najbardziej potrzebne regiony tak, aby zapobiegać jeszcze większej dewastacji i aby dbać o bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Celem artykułu jest nie tylko diagnoza stanu nawierzchni w województwach w Polsce, ale także powiązanie go z infrastrukturą drogową, transportową i bezpieczeństwem na drogach. Ze względu na złożoność problemu do badań wykorzystano mierniki, za pomocą których podjęto próbę określenia problemu. Przy doborze cech zastosowano dotychczasową wiedzę i doświadczenie badawcze. Głównym kryterium doboru wskaźników był dostęp do baz danych oraz analiza statystyczna. Do badań wykorzystano metody wielowymiarowej analizy porównawczej (WAP). Dane obejmują 2014 r. i pochodzą z bazy Głównego Urzędu Statystycznego oraz zasobów GDDKiA. Badania prowadzono, wykorzystując do obliczeń program Statistica 10.1 PL oraz EXCEL 2007. W wyniku badań otrzymano trzy grupy województw podobnych do siebie pod względem badanych cech. Poziomy analizowanych wskaźników w tych skupieniach są zróżnicowane. Jednakże stwierdzić można, że od 2000 roku stan polskich dróg nieustannie się poprawia.

Słowa kluczowe: transport, taksonomia, infrastruktura transportowa

VOIVODSHIPS DELIMITATION DUE TO TRANSPORT INFRASTRUCTURE AND QUALITY OF SURFACE

Socio-economic development of states is related to the development of transport infrastructure that enables rapid movement of people and goods. Exploitation of the road network at the present time, where the traffic is heavy, is growing. Therefore, an extremely important process is a quickly diagnosis of the condition of the surface and directing resources in the most needed regions in order to prevent even greater devastation and to take care of traffic safety. When selecting the features there was used existing knowledge and research experience. The main criterion for the selection of indicators was an access to the databases and statistical analysis. The purpose of this article is not only the diagnosis of conditions in the voivodeships in Poland, but also to link it with the road infrastructure, transport and road safety. For the studies the methods of multidimensional comparative analysis (MCA) have been applied. The data include 2014 year and come from the base of the Central Statistical Office and the resources of the General Directorate for National Roads and Motorways. The study has been conducted using Statistica PL 10.1 and EXCEL, 2007 for calculations. As a result of analyzes three groups were selected. The levels of analyzed indicators in these clusters are varied. However, it can be stated that since 2000 the state of Polish roads are constantly improving.

Keywords: Transport infrastructure, road infrastructure, taxonomy.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.1

Przesłano do redakcji: styczeń 2016
Przyjęto do druku: czerwiec 2016

¹Dr Katarzyna Chudy-Laskowska, Katedra Metod Ilościowych, Politechnika Rzeszowska, e-mail: kacha877@prz.edu.pl

ДИЛЕММЫ ВЛАСТНОЙ ПОЛИТИКИ: УТИЛИТАРИЗМ ИЛИ ОПОРТУНИЗМ?

В этом году исполняется 30 лет со времени кровавой резни в Адене – столице несуществующего сейчас государства – Народной Демократической Республики Йемен. Автор статьи предпринял попытку проанализировать указанные события с позиций политической философии и технологии. Источниками работы послужили воспоминания свидетелей гражданской войны, научные публикации англоязычных и русскоязычных исследователей проблемы, а также наблюдения и рефлексии автора текста.

Великобритания правила Аденом и Южной частью Аравийского полуострова около 130 лет. В начале 60-х годов в результате успешной борьбы арабских народов за свое национальное освобождение, а также вследствие жестоких столкновений между английскими оккупационными войсками и южнотименскими боевиками лондонские власти пришли к выводу, что назрела пора уйти из Адена во избежание еще больших кровавых потерь. В статье показано, что английские власти решили этот вопрос утилитарно: оставили практически все материальные средства южнотименцам, но управление этими средствами поручили «своим людям», которых поначалу было трудно заменить.

В 1967-1990 годы в Южном Йемене правящим был социалистический режим, преимущественно советского образца. С начала 80-х годов лидером страны становится Али Насер Мухаммед – любимец Брежнева, умный, хитрый и изворотливый политик, приверженец политического релятивизма. Именно он привел свою страну к гражданской войне 1986 года, в которой погибло около 10 тысяч человек. В статье изложены причины, ход и последствия войны.

Ключевые слова: политическая философия, Южный Йемен, гражданская война.

DILEMMAS POWER POLITICS: UTILITARIANISM OR OPPORTUNISM?

This year marks 30 years since the massacre in Aden - the capital of the state is now non-existent - the People's Democratic Republic of Yemen. The author attempted to analyze these events from the standpoint of political philosophy and technology. The sources of work were the memories of the participants of the Civil War, the scientific publication of the English-speaking and Russian-speaking research problems, as well as observation and reflection of the author's text.

The UK ruled Aden and southern part of the Arabian Peninsula about 130 years. In the early 60s as a result of the successful struggle of the Arab peoples for their national liberation, as well as due to the violent clashes between the British occupation forces and the South Yemen militants London authorities have concluded that there is a time to get away from Aden to prevent even greater loss of blood. The article shows that the British authorities have decided this issue is utilitarian: left almost all the material means to southern Yemenis, but the management of these funds assigned to "his people", which at first is difficult to replace.

In 1967-1990 years in South Yemen was the ruling socialist regime, mostly the Soviet type. Since the beginning of the 80s the country becomes a leader Ali Nasser Mohammed - a favorite of Brezhnev, smart, crafty and shrewd politician, an adherent of political relativism. It was he who led his country to a civil war in 1986, which killed about 10 thousand people. The article describes the causes, course and consequences of the war.

Keywords: Political philosophy, South Yemen, civil war.

DYLEMATY WŁADCZEJ POLITYKI: UTYLITARYZM CZY OPORTUNIZM?

W tym roku mija 30 lat z czasu krwawej rzezi w Aden – stolicy nieistniejącego dziś państwa – Ludowej Demokratycznej Republiki Jemenu. Autor artykułu podjął próbę analizy wymienionych wydarzeń z punktu widzenia filozofii i technologii politycznej. Źródłami pracy służyły wspomnienia świadków tej domowej wojny, publikacje naukowe anglojęzycznych i rosyjskojęzycznych badaczy problemu, jak również spostrzeżenia i refleksje samego autora.

Wielka Brytania rządziła Adenem i Południową częścią Półwyspu Arabskiego około 130 lat. Na początku lat 60. w rezultacie udanej walki narodów arabskich za swoje wyzwolenie narodowe, a także wskutek ostrych starć między brytyjskimi wojskami okupacyjnymi i bojownikami południowojemeńskimi władze Londynu doszły do wniosku, że czas najwyższy zostawić Aden, żeby uniknąć jeszcze bardziej krwawych strat. Artykuł przedstawia rozwiązanie tego problemu przez władze angielskie w sposób utylitarystyczny: praktycznie wszystkie środki materialne zostawiono Jemenczykom, natomiast zarządzanie nimi oddano w ręce „swoich ludzi”, którym początkowo ciężko było znaleźć zamiannę.

W latach 1967-1990 w Jemenu Południowym rządzącym był reżim socjalistyczny na wzór radzieckiego. Od początku lat 80. liderem państwa został Ali Nasser Muhammed – ulubieniec Breżniewa, inteligentny, sprytny i przebiegły polityk, zwolennik relatywizmu politycznego. Mianowicie on doprowadził swój kraj do wojny domowej 1986 roku, w której zginęło około 10 tys. ludzi. W artykule przedstawiono przyczyny, przebieg i skutki tej wojny.

Słowa kluczowe: filozofia polityczna, Jemen Południowy, wojna domowa.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.2

Przesłano do redakcji: marzec 2016

Przyjęto do druku: czerwiec 2016

² Prof. dr hab Aleksandr Gugin, Katedra Marketingu, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 10, 35-959 Rzeszów, e-mail: guga@prz.edu.pl

CENY SUROWCÓW ENERGETYCZNYCH A CENY PRODUKTÓW ROLNO-ŻYWNOŚCIOWYCH – BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE A BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOŚCIOWE

Ostatnie lata charakteryzują się znaczącym wzrostem poziomu cen surowców rolnych i żywności, czemu towarzyszy ich podwyższona zmienność. Za przyczynę takiego stanu rzeczy często wskazuje się wzrost powiązań rynków rolnych z rynkiem energii. Dzieje się tak w wyniku coraz powszechniejszego wykorzystywania surowców rolnych do produkcji energii odnawialnej, co uzasadnia się między innymi kwestiami środowiskowymi oraz bezpieczeństwem energetycznym.

W tym kontekście pierwszym celem badań była ocena powiązań między cenami surowców energetycznych a cenami surowców rolnych i żywności. Na tym tle podjęto próbę oceny zależności między bezpieczeństwem energetycznym a bezpieczeństwem żywnościowym. W badaniach skoncentrowano się na perspektywie globalnej.

W badaniach potwierdzono wzrost powiązań między cenami nośników energii a cenami surowców rolnych i żywności. Wyraża się to między innymi poprzez wzrost korelacji między indeksem cen surowców rolnych a cenami ropy Brent, jak również widocznym skorelowaniem ich zmienności. Wzrost powiązań cenowych wynikał z wielu przyczyn, w tym z aktywnej polityki państw rozwiniętych promującej produkcję i zużycie biopaliw.

Efektom wzrostu cen żywności było obniżenie bezpieczeństwa żywnościowego, głównie w krajach rozwijających się, czemu towarzyszyły niepokoje społeczne. Równocześnie w krajach będących producentami biopaliw nastąpiła poprawa bezpieczeństwa energetycznego. Wydaje się jednak, że wraz z odbudową stanu zapasów żywności, obniżeniem cen ropy oraz stabilizacją zaangażowania sektora rolnego negatywne konsekwencje dla bezpieczeństwa żywnościowego będą coraz słabsze.

Słowa kluczowe: ceny rolno-żywnościowe, ceny energii, bezpieczeństwo energetyczne, bezpieczeństwo żywnościowe.

ENERGY PRICES VS AGRI-FOOD PRICES – ENERGY SECURITY AND FOOD SECURITY

The last years are characterized by a significant increase of agri-food prices, accompanied by a growth of their volatility. An increase of agricultural markets linkages with energy market is indicated a major factor underlying this state. This is the result of increasingly widespread use of agricultural raw materials for the production of renewable energy, which is justified, inter alia, by environmental and energy security concerns.

In this context, the first objective of the research was to assess the relationship between energy prices and agri-food prices. Against this background, the relationship between energy security and food security was considered. The study focused on a global perspective.

The results confirm the increase of the linkage between energy prices and the prices of agricultural commodities and food. This is expressed inter alia by an increase in the correlation between the price index of agricultural commodity prices and the price of Brent crude oil as well as a visible correlation of their volatility. The increase in price relationships resulted from many causes, including an active policy of developed countries aimed to promote the production and consumption of biofuels.

The effect of the increase in food prices was decrease of food security, especially in developing countries, accompanied by social unrest. At the same time in countries producing biofuel the energy security has improved. However, it seems that with the rebuilding stocks of food, the reduction in oil prices and stabilization of the agricultural sector involvement adverse consequences for food security will become lower.

Keywords: agro-food prices, energy prices, energy security, food security.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.3

Przesłano do redakcji: czerwiec 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

³ Dr inż. Mariusz Hamulczuk, Wydział Nauk Ekonomicznych, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, e-mail: mariusz_hamulczuk@sggw.pl

SKUTKI I NASTĘPSTWA AKCESJI REPUBLIKI CHORWACJI DO UNII EUROPEJSKIEJ

Artykuł ma na celu analizę następstw i konsekwencji, jakie pociągnęło za sobą przystąpienie Republiki Chorwacji do Unii Europejskiej. Skuteczne działanie w strukturze tak rozległej i kompletnej, jaką jest Unia, jest niezwykle skomplikowane, gdyż organizacja ta ma charakter integracyjny. Przystępujące państwa muszą spełnić wiele kryteriów oraz uznać prymat prawa wspólnotowego nad krajowym. Duża liczba instytucji, których działanie reguluje pracę Unii, z jednej strony rodzi konieczność dostosowywania się przez państwo akcesyjne na każdym poziomie do współpracy i koordynacji z innymi członkami organizacji, z drugiej zaś umożliwia realizowanie własnych interesów na wielu płaszczyznach. Oprócz instytucjonalnych dostosowań, w okresie przedakcesyjnym wypracowano kompromis dotyczący kwestii finansowo-budżetowych. Sama akcesja oddziałuje dwuwektorowo – wpływa na rolę zarówno państwa przystępującego, jak i organizacji na arenie międzynarodowej.

Autorka zbadała zmiany na każdym z poziomów integracji: instytucjonalnym, finansowym oraz politycznym. Badania oparła na źródłach prawnych: traktatach konstytuujących Unię Europejską oraz traktacie akcesyjnym Republiki Chorwacji, raportach realizacji projektów unijnych, oraz na oficjalnych danych podawanych przez Unię oraz rząd chorwacki. Wykorzystywane były również doniesienia prasowe, które opisywały stan faktyczny relacji międzynarodowych i działań podejmowanych przez decydentów unijnych oraz chorwackich. W artykule autorka wskazała również na zmianę statusu Republiki Chorwacji, która dokonała się wraz z wejściem do Unii.

Słowa kluczowe: Unia Europejska, integracja europejska, Republika Chorwacji, akcesja.

EFFECTS AND CONSEQUENCES OF ACCESSION OF THE REPUBLIC OF CROATIA TO THE EUROPEAN UNION

The main goal of the article is to analyze consequences of integration of the Republic of Croatia with European Union. Effective acting in extensive and complicated structure of this international organization is extremely hard, because EU is an organization of integration character. State has to archive a lot of demands and conditions and recognize primacy of common law to participate. Many European institutions adjust works of European Union. On the one hand it makes necessity to synchronize state's actions to coordination and cooperation with other EU's members but on the other hand it enable to fulfil its interest on different levels. During pre-accession period, the agreement about financial and budget was made. The accession influenced to candidate country and to the organization.

The author investigated changes on every level of integration: institutional, financial and political. The research was based on juristic sources (European Union's treaties, Accession Treaty of the Republic of Croatia, reports about realization of European projects and official dates about preparation. Press information was used to describe international relation between Brussels and Zagreb. In the article author showed also a change of estate of the Republic of Croatia in the region of Eastern and Southern Europe which was made by entry to European Union.

Keywords: European Union, integration, the Republic of Croatia, accession.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.4

Przesłano do redakcji: czerwiec 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

⁴ Mgr Anna Kosińska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Politologii. Pl. Litewski 3, 20-080 Lublin, e-mail: kosinska.anna77@gmail.com

Marcin ŁOŚ⁵
Rafał BIAŁY⁶
Piotr JANUSZ⁷
Adam SZURLEJ⁸

THE INFLUENCE OF THE NATIONAL GAS INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT ON POLISH ENERGY SECURITY

Geographical location of Poland in relation to the location of the world's largest natural gas deposits causes that, the key to optimizing national gas safety policy lies in conducting reasonable exploitation of domestic reserves and developing the natural gas infrastructure. The milestones are the interconnections and the LNG terminal. After the political transformation the government in its strategic documents repeatedly emphasized the need to ensure Polish energy security through diversification of natural gas supplies. At that time the transmission network was adjusted to import natural gas exclusively from the East. However, for more than fifteen years the only completed project within diversification of directions of natural gas supplies was one interconnector (in Lasów) with limited capacity. Completed over the past several years projects have significantly increased the security of the natural gas supplies. The national operator has started developing the capacity of the underground gas storage facilities which are extremely important for the national gas system. What is more, currently a gradual transformation of the domestic gas market towards its liberalization can be observed, including creating, for this purpose, platforms to purchase imported natural gas and gas trading points called gas hubs. Numerous changes in the Polish gas sector in terms of diversification of gas supplies should be assessed positively. The article outlines key investments in infrastructure, including LNG terminal and highlights its importance in building full integration with the European gas market.

Keywords: natural gas, energy security, gas infrastructure, underground gas storage.

WPLYW ROZWOJU KRAJOWEJ INFRASTRUKTURY GAZOWEJ NA BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE POLSKI

Na początku lat 90' zauważono potrzebę zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw gazu ziemnego. Ówczesna sieć przesyłowa była dostosowana do importu gazu z kierunku wschodniego. Było to następstwem uwarunkowań historycznych oraz geopolitycznej lokalizacji Polski. Należy zauważyć szereg projektów zrealizowanych na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia, tych które są w trakcie realizacji i tych które są w fazie planowania, a które łączy wspólny cel - zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego Polski. Inwestycje, o których mowa mają z jednej strony umożliwić import gazu ziemnego do Polski w ilościach wystarczających do całkowitego uniezależnienia się rodzimej gospodarki od dostarczanego z kierunku wschodniego, a z drugiej strony przygotować infrastrukturę umożliwiającą sprzedaż i eksport nadmiarowych ilości gazu ziemnego do krajów Europy południowo-zachodniej. W niniejszym artykule poddano ocenie najważniejsze inwestycje, jakie zrealizowano w ostatnim dziesięcioleciu mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa dostaw gazu do Polski. Przedstawiono znaczenie powstającego w Świnoujściu terminalu LNG, wymieniono i scharakteryzowano nowo wybudowane oraz rozbudowane połączenia transgraniczne. Zwrócono uwagę na prace związane z rozbudową podziemnych magazynów gazu. Dodatkowo przeanalizowano trwający proces liberalizacji krajowego rynku gazu ziemnego oraz wzrastające znaczenie Towarowej Giełdy Energii w kontekście handlu paliwem gazowym. W podsumowaniu stwierdzono, że terminal LNG oraz nowe połączenia międzysystemowe są gwarantem bezpieczeństwa energetycznego Polski oraz stanowią podwaliny do pełnej integracji z europejskim rynkiem gazowym.

Słowa kluczowe: gaz ziemny, bezpieczeństwo energetyczne, infrastruktura gazowa, podziemny magazyn gazu.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.5

Przesłano do redakcji: czerwiec 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

⁵MSc Eng. Marcin Łoś, AGH University of Science and Technology, Faculty of Drilling Oil and Gas, A. Mickiewicza Av. 30, 30-059 Krakow, marcinlos@poczta.fm

⁶MSc Eng. Rafał Biały, AGH University of Science and Technology, Faculty of Energy and Fuels, A. Mickiewicza Av. 30, 30-059 Krakow,

⁷Ph.D. Eng. Piotr Janusz, AGH University of Science and Technology, Faculty of Drilling Oil and Gas, A. Mickiewicza Av. 30, 30-059 Krakow,

⁸D. Sc., Eng. Adam Szurlej, AGH University of Science and Technology, Faculty of Drilling, Oil and Gas, A. Mickiewicza Av. 30, 30-059 Krakow, corresponding author: e-mail: szua@agh.edu.pl

ZAKAZ PALENIA WYROBÓW TYTONIOWYCH – WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I SPOŁECZNE

Artykuł poświęcony jest problematyce ochrony zdrowia przed szkodliwymi (rakotwórczymi) następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Bez wątpienia przepisy prawne w tym zakresie wymagają bezzwłocznej „korekty”, mając na względzie konstytucyjną gwarancję prawa do ochrony zdrowia (art. 68 ust. 1 Konstytucji RP) nakładającą na władze publiczne obowiązek respektowania prawa osób niepalących do życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego.

Autorzy wskazali, że zakaz palenia wyrobów tytoniowych powinien obowiązywać *ex lege* we wszystkich miejscach publicznych, ale także wszędzie tam, gdzie osoby niepalące są narażone na rakotwórczy dym tytoniowy, ponieważ dym wydychany przez osobę palącą bezpośrednio oraz pochodzący z palącej się końcówki papierosa (bierny), zawiera czterokrotnie więcej związków toksycznych niż dym wdychany bezpośrednio przez palącego. Palenie wyrobów tytoniowych jest nałogiem (uzależnieniem), który oprócz problemów związanych z jego leczeniem (koszty finansowane w dużej mierze ze środków publicznych), wpływa także destrukcyjnie, między innymi na sferę życia rodzinnego czy też zawodowego.

Z dokonanych w publikacji ustaleń wynika, że osoby niepalące mają prawo być chronione przed szkodliwym dla ich zdrowia dymem tytoniowym, m.in. poprzez bardziej zdecydowane sankcje prawne w tym zakresie, ale także skuteczną egzekucję zakazu palenia. Ponadto należy wyeliminować „agresywną” działalność lobbystyczną przedstawicieli przemysłu tytoniowego na kształt ustawy antynikotynowej, zapewniając tym samym transparentność procesów legislacyjnych w tym obszarze zdrowia publicznego.

Słowa kluczowe: wyroby tytoniowe, zakaz palenia, palenie, zdrowie, dym tytoniowy, papierosy.

TOBACCO SMOKING BAN - SELECTED LEGAL AND SOCIAL ASPECTS

The article discusses the issue of health protection against the harmful (carcinogenic) effects of tobacco and tobacco use. Without a doubt, the existing legislation regarding this matter requires immediate “adjustments” in view of the constitutional guarantee of the right to the protection of health (Article 68, section 1 of the Constitution of the Republic of Poland), which imposes on public authorities an obligation to respect non-smokers’ right to live in an environment free of tobacco smoke.

The authors pointed out that the ban on smoking tobacco products should apply *ex lege* in all public places, and also everywhere where non-smokers are exposed to carcinogenic tobacco smoke, as the smoke exhaled by the smoker and that coming from the burning end of a cigarette (so-called “passive” smoke) contains four times more toxic compounds than the smoke inhaled directly by the smoker. Tobacco smoking is a dependency (addiction), which in addition to the problems associated with its treatment (costs largely financed with public funds), has a destructive effect on, among other things, family and professional life.

The findings made in this publication show that non-smokers have the right to be protected from the harmful effects of tobacco smoke on their health, through, among others, more robust legal sanctions in this regard, but also through the effective enforcement of the smoking ban. In addition, the “aggressive” lobbying activities of the tobacco industry representatives on the shape of the anti-smoking law should be eliminated, which would ensure the transparency of the legislative process in this particular area of public health.

Keywords: tobacco products, smoking ban, smoking, health, tobacco smoke, cigarettes.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.6

Przesłano do redakcji: czerwiec 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

⁹ Dr Ireneusz Nowak, Katedra Materialnego Prawa Podatkowego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, autor korespondencyjny; e-mail: irnowak@uni.lodz.pl

¹⁰ Dr Adriana Nowak, Instytut Technologii Fermentacji i Mikrobiologii, Wydział Biotechnologii i Nauk o Żywności Politechniki Łódzkiej.

ŚWIATOWE DNI MŁODZIEŻY'2016 – ANALIZA ZAGROŻEŃ I SZACOWANIE RYZYK POPULACYJNYCH. STUDIUM NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Organizowane co kilka lat wielkie międzynarodowe spotkania papieża z młodzieżą, określane mianem Światowych Dni Młodzieży, w roku 2016 zostały zaplanowane w Polsce. Poprzednie odbywały się w latach: 1986 (Rzym, Włochy), 1987 (Buenos Aires, Argentyna), 1989 (Santiago de Compostela, Hiszpania), 1991 (Częstochowa, Polska), 1993 (Denver, USA), 1995 (Manila, Filipiny), 1997 (Paryż, Francja), 2000 (Rzym, Włochy), 2002 (Toronto, Kanada), 2005 (Kolumbia, Niemcy), 2008 (Sydney, Australia), 2011 (Madryt, Hiszpania), 2013 (Rio de Janeiro, Brazylia)¹². W 2016 r. miejscem spotkania będzie Kraków. Szacuje się, że w spotkaniu z papieżem udział może wziąć nawet 3 miliony pielgrzymów. Oznacza to, że do Krakowa na kilka dni przyjedzie drugie tyle ludzi, ile normalnie żyje w całym województwie małopolskim. Tak duża liczba osób w mieście i okolicy istotnie wpłynie na funkcjonowanie systemów i infrastruktury obliczonych na co dzień dla dużo mniejszych populacji. Taka sytuacja może się przyczynić do zwiększenia podatności środowiska i populacji, która będzie się w nim znajdować, na materializację zagrożeń. Dodatkowo, specyfika imprezy otwartej, na którą może przyjść każdy, w zestawieniu z sytuacją w kraju i na arenie międzynarodowej, z której wyniknąć mogą trudne do przewidzenia zachowania niektórych osób i organizacji wnoszą dodatkowe zagrożenia dla bezpieczeństwa. Niniejsze opracowanie dotyczy analizy wybranych zagrożeń dla uczestników tego wielkiego spotkania.

Słowa kluczowe: ŚDM, populacja, zagrożenie, ryzyko.

WORLD YOUTH DAY 2016 – HAZARD ANALYSIS AND EVALUATION OF RISKS OF TRANSPORTATION. STUDY ON THE EXAMPLE OF DAYS IN DIOCESES IN PODKARPACKIE REGION

Organized every few years great international meetings Pope with the youth known as the World Youth Days in 2016 were planned in Poland. Previous took place in Rome, Italy (1986), Buenos Aires, Argentina (1987), Santiago de Compostela, Spain (1989), Czestochowa, Poland (1991), Denver, USA (1993), Manila, Philippines (1995), Paris, France (1997), again Rome, Italy (2000), Toronto, Canada (2002), Köln, Germany (2005), Sydney, Australia (2008), Madrid, Spain (2011) and in Rio de Janeiro, Brazil (2013). In 2016, Krakow will be the meeting place. It is estimated that in the meeting with the Pope would participate even 3 million pilgrims. That means that to Krakow for a few days arrive as many people as ordinary lives in all the Malopolska Province. Such a high number of people in the city and surrounding area will significantly influence on the functioning of the systems and infrastructure usually calculated for much smaller populations. Such a situation can contribute to an increase of the vulnerability of the city, environment and the population staying there, to the materialization of some risks. In addition, the specificity of the event open, where everyone can come, in connection to the situations in the country and internationally, which may cause difficult to predict behaviours of some individuals and organizations bring additional security threats. This study concerns the analysis of selected threats to the participants of this great meeting.

Keywords: WYD, population, threats, risk.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.7

Przesłano do redakcji: czerwiec 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

¹¹ dr Stanisław J. Rysz, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, ul. Grunwaldzka 15, 35–959 Rzeszów, tel.: 17 867 17 11, e-mail: stanislaw.rysz@vp.pl

¹² Por. <http://www.krakow2016.com/historia-sdm> (dostęp: 24.03.2016).

TEORIA ARGUMENTACJI DOUGLASA WALTONA W ZASTOSOWANIU DO BADAŃ Z ZAKRESU KOMUNIKACJI POLITYCZNEJ¹⁴

Celem niniejszego artykułu jest metodologiczna ocena użyteczności narzędzi (w postaci schematów argumentacji), jakich dostarcza współczesna teoria argumentacji Douglasa N. Waltona w zastosowaniu do badań z zakresu komunikacji politycznej. Jest to zatem próba odpowiedzi na pytanie: czy zaproponowane przez Douglasa N. Waltona schematy argumentacji są możliwą do zastosowania w badaniach z zakresu komunikacji politycznej (analizach wypowiedzi argumentacyjnych wyrażonych w języku naturalnym) alternatywą dla nieadekwatnych i nieskutecznych w tym zakresie narzędzi, dostarczanych przez logikę formalną? W tym celu opisano kluczowe pojęcia, stanowiące bazę dla niniejszych rozważań, m.in. podejście dialogowe, reprezentowane przez Jürgena Habermasa, będące jednym z kluczowych paradygmatów badań, dotyczących sposobów komunikowania politycznego oraz niemonotonicznego charakteru nauk społecznych. Dialogiczna struktura komunikacji stanowi fundament wypowiedzi argumentacyjnych, co umożliwia wykorzystanie schematów argumentacji jako narzędzi metodologicznych do przeprowadzania badań z tego zakresu, zaś niemonotoniczność jest trzonem współczesnych koncepcji, związanych z teorią argumentacji, w tym także waltonowskiej koncepcji schematów argumentacji. Działania te doprowadzą w konsekwencji do próby wykazania, że zaproponowane w niniejszym artykule analizy argumentacyjne w obszarze zachowań komunikacyjnych mogą mieć znaczący wpływ na rozwój metodologii badań politycznych oraz weryfikację dotychczasowych sposobów ich interpretacji. Przeprowadzenie badań i analiz argumentacyjnych w obszarze politycznych zachowań komunikacyjnych ma duże znaczenie dla zrozumienia istniejącej rzeczywistości politycznej. Zastosowanie wyników badań współczesnej teorii argumentacji do badania dyskursu naturalnego politologii znacząco wpłynie na rozwój metodologii badań politologicznych. Zwróci uwagę na problem nieuniknionego wartościowania, podejmowania decyzji oraz niemonotoniczności wyciąganych wniosków. Teoria argumentacji jest aktualnie bardzo burzliwie rozwijającą się nauką i podsuwa wiele rozwiązań w tej dziedzinie.

Słowa kluczowe: logika nieformalna, dyskurs naturalny, metodologia badań politologicznych, rozumowania niemonotoniczne.

DOUGLAS WALTON'S THEORY FOR ARGUMENTATION APPLICABLE TO THE TEST OF POLITICAL COMMUNICATION

The purpose of this article is methodological evaluation of the usefulness of tools (in the form of argumentation schemes), which provides the contemporary theory of argumentation by Douglas N. Walton applied to research in the field of political communication. It is thus an attempt to answer the question of whether schemes proposed by Douglas N. Walton are possible for use in research in the field of political communication (speech analysis of arguments expressed in natural language) alternative to inadequate and ineffective in this respect tools provided by formal logic. For this purpose, the key concepts that are the basis for these considerations are described, among others dialogic approach, represented by Jürgen Habermas, which is one of key paradigms of research on political communication and non-monotonic character of the social sciences. Dialogical communication structure is the foundation of argumentative statements, which enables the use of patterns of argumentation as methodological tools to conduct research in this field, and non-monotonicity the core of modern concepts related to the theory of argumentation, including Walton's concept of argumentation schemes. These actions will result in attempting to demonstrate that the analysis of argumentation in the area of communicative behaviours presented in this article can have a significant impact on the development of political research methodology and revision of the existing ways of interpreting them. Conducting research and analysis of argumentative behaviour in the area of political communication is very important for understanding the existing political reality. An application of the results of modern theory of argumentation for studying the natural discourse of political science significantly influences the development of political science research methodology. It draws attention to the inevitable evaluation, decision-making and non-monotonicity of reached conclusions. The theory of argumentation is currently very rapidly developing science and suggests a number of solutions in this field.

Keywords: informal logics, natural discourse, political science research methodology, non-monotonic reasoning.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.8

Przesłano do redakcji: czerwiec 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

¹³ Mgr Joanna Kazimiera Skulska, Wojskowa Akademia Techniczna w Warszawie, Wydział Cybernetyki, ul. gen. Sylwestra Kaliskiego 2, 00-908 Warszawa 49, tel.: (22) 683 95 24, e-mail: joannaskulska@o2.pl

¹⁴ Niniejszy tytuł jest tożsamy z tytułem pracy doktorskiej Joanny Skulskiej, która stanowiła inspirację dla powstania niniejszego artykułu.

Mirosław ŚMIESZEK¹⁵

Magdalena DOBRZAŃSKA¹⁶

Paweł DOBRZAŃSKI¹⁷

ANALIZA ZMIAN W TRANSPORCIE PUBLICZNYM UNII EUROPEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH MIAST

Potrzeby transportowe należą do potrzeb wtórnych człowieka i są związane z różnym rozmieszczeniem przestrzennym zasobów, skupisk ludzkich i miejsc pracy. Rozwój gospodarczy jest ściśle uzależniony od infrastruktury transportowej i możliwości transportowych. Transport dotyczy zarówno przemieszczania ładunków, jak i ludności. W miastach szczególnie istotny jest transport osób, zwany często transportem publicznym. Rozwój miast zarówno pod względem liczby ludności, jak i ich powierzchni generuje wzrost potrzeb transportowych. Dodatkowo rozwój gospodarczy wymaga coraz to większej aktywności ludzi i ich mobilności. Miejski transport pasażerski w znacznym stopniu opiera się na prywatnych samochodach osobowych, które posiadają konwencjonalny układ napędowy. Wzrastająca liczba podróży tymi środkami komunikacji przyczynia się do powstawania zatorów komunikacyjnych i wzrostu zanieczyszczenia atmosfery w obszarach miejskich przez emisję gazów pochodzących ze spalania produktów naftowych. Oba te czynniki i hałas powodowany ruchem pojazdów przyczyniają się do obniżenia komfortu życia. Jednym ze sposobów ograniczenia tych niekorzystnych tendencji jest przejście na bardziej zrównoważony system mobilności, jakim jest zbiorowy transport pasażerski. Podejście to jest zgodne z aktualnymi wytycznymi Unii Europejskiej mającymi za zadanie ochronę środowiska i oszczędności pierwotnych źródeł energii, promującymi rozwój zrównoważonego transportu i odnawialne źródła energii. Głównym celem pracy jest przedstawienie zmian zachodzących w funkcjonowaniu transportu pasażerskiego w krajach Unii Europejskiej oraz ukazanie na przykładzie dwóch wybranych miast średniej wielkości stopnia realizacji polityki transportowej zmierzającej do rozwoju zrównoważonego transportu miejskiego.

Słowa kluczowe: transport publiczny, polityka transportowa, organizacja transportu publicznego.

ANALYSIS OF CHANGES IN PUBLIC TRANSPORT OF THE EUROPEAN UNION ON THE EXAMPLE OF SELECTED CITIES

Transportation needs are secondary needs of a man and are associated with different spatial distribution of resources, human settlements and places of work. Economic development is closely linked to the transport infrastructure and transport capacity. Transportation applies to both cargo movement and population. In the cities, especially important is the transport of people, often referred to as public transport. Urban development, both in terms of population and the surface, generates an increase in transport needs. In addition, economic development requires more and more active people and their mobility. Urban passenger transport is largely based on private cars with a conventional drive system. An increasing number of travels by those means of transport contributes to congestion and an increase of air pollution in urban areas through gas emissions from the combustion of petroleum products. Both of these factors and the noise caused by vehicle traffic contribute to a reduction in quality of life. One way to reduce these negative trends is to switch to more sustainable mobility, which is the collective passenger transport. This approach is consistent with the current guidelines of the European Union aimed at protecting the environment and saving of primary energy sources that promote the development of sustainable transport and renewable energy. The main aim of this article is to present the changes in the functioning of passenger transport in the European Union, and to show, on the example of two selected medium-sized cities, the degree of implementation of transport policy aimed at the development of sustainable urban transport.

Keywords: public transport, transport policy, organization of public transport.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.9

Przesłano do redakcji: styczeń 2016

Przyjęto do druku: maj 2016

¹⁵ Dr hab. inż. Mirosław Śmieszek, prof. PRz, Katedra Metod Ilościowych, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów, autor korespondencyjny: e-mail: msmieszek@prz.edu.pl

¹⁶ Dr inż. Magdalena Dobrzańska, Katedra Metod Ilościowych, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów

¹⁷ Dr inż. Paweł Dobrzański, Zakład Informatyki w Zarządzaniu, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów

ZAŁOŻENIA GEOPOLITYKI IWANA IV GROŹNEGO I JEJ REALIZACJA W ROSJI W LATACH 1547–1584. CZ. I

W artykule przedstawiono główne założenia geopolityczne w czasach rządów cara Rosji Iwana IV Groźnego i sposoby ich realizacji. Ekspansję Rosji w tym czasie ukierunkowała w dużym stopniu geografia, ale za konkretne działania w czasie i przestrzeni odpowiadał Iwan IV. Jeszcze w okresie Wielkiego Księstwa Moskiewskiego wytyczono główne zamierzenia geostrategiczne. Należały do nich: 1. Zapewnienie bezpieczeństwa od strony granic wschodnich państwa i skierowanie ekspansji przeciwko państwom będących spadkobiercami Mongołów. 2. Zdobycie dostępu do Bałtyku i przesunięcie granic na zachód w celu zjednoczenia ziem należących na przestrzeni wieków do Rusi Kijowskiej. To „zbieranie ziem ruskich” miało też połączyć wyznawców prawosławia pod jednym panowaniem Cerkwi rosyjskiej. 3. Rozbudowa odpowiedniej ideologii dla uzasadnienia spraw politycznych. W tym czasie pojawia się teoria przedstawiająca Moskwę jako „Trzecie Rzym”, mająca po upadku Konstantynopola potwierdzać władzę Moskwy nad wszystkimi ludami prawosławnymi, a w przyszłości także będąca czynnikiem uzasadniającym roszczenia rosyjskie do terenów po byłym Cesarstwie Bizantyńskim. Iwan IV Groźny w wyniku podjętych działań stał się jednym z pierwszych władców rosyjskich, który z dużymi sukcesami realizował te założenia geopolityczne, odnosząc przy tym również porażki. Był też pierwszym władcą, który dzięki swoim działaniom stworzył pojęcie „eurazjatyckiej Rosji”. Artykuł składa się z części omawiających realizację planów Iwana IV Groźnego oraz jego sukcesy i porażki na trzech głównych kierunkach jego polityki. Cele, jakie sobie wyznaczył car, nie zostały przez niego w pełni zrealizowane, ale odgrywały rolę uniwersalną także dla przyszłych władców Rosji, którzy jakby wypełniając jego testament polityczny, dążyli do podobnych celów w polityce zagranicznej. Osąd działań cara Iwana IV w Rosji dziś nie jest jednoznaczny, oceny wahają się od uwielbienia aż po nienawiść.

Słowa kluczowe: Iwan IV Groźny, geopolityka, Rosja w XVI wieku, wojny rosyjskie.

THE ASSUMPTIONS OF GEOPOLITICS AND ITS IMPLEMENTATION IN RUSSIA IVAN IV THE TERRIBLE IN THE YEARS 1547–1584. PART I

The article presents the main assumptions of the geopolitical reign of the Russian Tsar Ivan IV the Terrible and methods of their implementation. The expansion of Russia at that time has focused largely on the same geography, but to translate this into concrete actions in time and space belonged to Ivan IV. Even during the Great Duchy of Moscow the major geo-strategic ambitions were marked. These included: 1. Ensuring safety from the eastern borders of the state and directing the expansion against states that are the heirs of the Mongols. 2. Gaining access to the Baltic Sea and borders moved west, to unite the lands belonging to the centuries to Kievan Rus. This “gathering of the Russian lands” had also connect Orthodox believers under one rule of the Russian Orthodox Church. 3. Development of appropriate ideologies to justify policy issues. At this time, there is the theory of Moscow as the “Third Rome”, designed after the fall of Constantinople confirmed Moscow's authority over all Orthodox peoples, and in the future being a factor justifying claims to Russian territories of the former Byzantine Empire. Ivan IV the Terrible as a result of actions taken to become one of the first rulers of Russia, who with considerable success realized these geopolitical assumptions, while also referring successes. He was also the first ruler, who created by his actions the concept of “Eurasian Russia”. The article consists of two parts discussing implementation and successes and failures of Ivan IV the Terrible at the three main lines of its policy. Goals it has set itself the Tsar have not been fully realized by him, but he played the role of a universal for future rulers of Russia, who liked realizing his political testament aspired to similar objectives in foreign policy. The judgment of the activities of Tsar Ivan IV of Russia to this day it is not clear, from adoration to the hatred.

Keywords: Ivan IV the Terrible, geopolitics, Russia in the sixteenth century, The Russian Wars.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.10

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015
Przyjęto do druku: styczeń 2016

¹⁸Mgr Krzysztof Surowiec, asystent w Zakładzie Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, autor korespondencyjny: e-mail: ks@prz.edu.pl

¹⁹Prof. dr hab. Aleksander Razin, kierownik Katedry Etyki Moskiewskiego Państwowego Uniwersytetu im. M. Łomonosowa.

EFEKTY SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO ISO 14001 W ORGANIZACJACH W ŚWIETLE WYNIKÓW BADAŃ

Artykuł podejmuje problematykę efektów systemu zarządzania środowiskowego (SZŚ) ISO 14001 w przedsiębiorstwach. Na wstępie dokonano przeglądu literatury o tematyce ekoinnowacyjnej, w tym wdrażania SZŚ oraz wskazano główne czynniki motywujące organizacje do stosowania rozwiązań przyjaznych środowisku. Następnie przedstawiono główne korzyści uzyskiwane w przedsiębiorstwach w efekcie stosowania systemu ISO 14001 przytaczane w publikacjach zagranicznych, jak i krajowych. Do najczęściej wskazywanych profitów należą: dostosowanie działalności do obowiązujących przepisów i prawa środowiskowego, wzrost zaangażowania kadry kierowniczej, pracowników czy dostawców w kwestie środowiskowe oraz redukcja wytwarzanych zanieczyszczeń. W drugiej części artykułu przedstawiono wyniki badań własnych przeprowadzonych w drugiej połowie 2014 r. wśród przedsiębiorstw z województwa podkarpackiego mających wdrożony SZŚ ISO 14001. Badania przeprowadzono za pośrednictwem internetu, a dane empiryczne pozyskano z 66 przedsiębiorstw. Celem badania było m.in. poznanie opinii przedsiębiorstw odnośnie do korzyści uzyskiwanych ze stosowania SZŚ ISO 14001. Przedsiębiorcy pozytywnie ocenili wpływ SZŚ na działalność poszczególnych obszarów przedsiębiorstwa. W opinii przedsiębiorstw stosowanie systemu przyczyniło się w największym stopniu do usprawnienia procesu dostawy, za najważniejszą korzyść organizacje uznały poprawę swojego wizerunku. W artykule zweryfikowano hipotezę badawczą głoszącą, że wydłużanie okresu stosowania systemu ISO 14001 przez organizacje pozytywnie wpływa na poziom korzyści generowanych przez ten system zarządzania. Przedsiębiorstwa, które stosowały system przez dłuższy czas, korzystniej oceniały jego wpływ na poszczególne aspekty swojej działalności.

Słowa kluczowe: system zarządzania środowiskowego, ISO 14001, województwo podkarpackie, przedsiębiorstwa.

EFFECTS OF ISO 14001 ENVIRONMENTAL MANagementsYSTEM IN ENTERPRISES IN THE LIGHT OF RESEARCH RESULTS

The article presents the issue of effects of ISO 14001 environmental management system (EMS) in the Podkarpackie Province enterprises. It starts with the literature review in terms of eco-innovation activities of enterprises, including the implementation of EMS and identifies the main factors that motivate organizations to apply environmentally friendly solutions. Then it describes the main benefits of ISO 14001 system usage presented in global and domestic literature. According to literature among most frequent profits are: compliance with existing rules and environmental laws, increase in managers' and employees' as well as suppliers' involvement in environmental issues, and pollution reduction. In the second part of the article we present the results of own research carried out in the second half of 2014 among companies from the Podkarpackie Province which implemented ISO 14001 EMS. These studies were conducted with the use of an anonymous questionnaire addressed to people in charge of management systems in the examined enterprises. We sent the survey through the Internet to 89 enterprises. The questionnaire was filled out by 66 companies. The aim of the survey was, among others, to examine the opinions of entrepreneurs with regard to main benefits derived from ISO 14001 adoption and application. Generally, most entrepreneurs positively evaluated the effect of EMSs on their business activities. In the opinion of the enterprises' representatives the ISO 14001 system contributed most to the improvement of the delivery process. The most important benefit achieved from ISO 14001 system adoption was the improvement of enterprises' image. In the presented article we verified a research hypothesis assuming that the extension of the period of ISO 14001 system using in the organizations affected positively on the level of benefits obtained as a result of the system adoption. Companies that used the system for a longer period observed more benefits than those using ISO 14001 standard for a shorter time.

Keywords: environmental management system, ISO 14001, Podkarpackie Province, enterprises.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.11

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

²⁰ Mgr inż. Aleksandra Szubart, absolwentka Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, e-mail: aleksandra_szubart@interia.pl

²¹ Dr Barbara Fura, Wydział Ekonomii, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów, 17 872 1617, autor korespondencyjny: e-mail: bfura@ur.edu.pl

НЕЙРОЭКОНОМИКА В ТЕОРИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ

Большинство из нас считает привычку задумываться над последствиями наших поступков ужасно скучной... порой до смерти. Бертран Рассел

Статья представляет собой введение в вопросы и результаты исследования междисциплинарного направления, каким является нейроэкономика. Целью данной статьи является представление нейроэкономики в качестве исследовательского подхода, основанного на нейробиологии, психологии, нейрохимии, который основан на экспериментальных течениях бихевиоризма. В первой части описывается влияние нейронауки на экономические теории. Указывается, что модель Номо оeconomicus основана на том, что экономика и управление традиционно осмысливают мир, бесстрастно руководствуясь рациональными личными интересами различных групп людей. Определяющим фактором экономического поведения таких людей является стремление к максимизации прибыли. Такая ситуация господствовала до тех пор, пока практически ничего не было известно о механизмах и принципах работы человеческого мозга.

Благодаря современным знаниям о психических, психологических, биологических особенностях восприятия информации, ее обработки, принятия решений, эмоций, мотиваций, интуиции и действий на основе принятия решений появились новые науки: поведенческая экономика, эмоциональная экономика, социальная когнитивная нейронаука, которые теперь стали отраслями экономической теории, учитывающей в явном виде психологические особенности человеческого восприятия. Хотя все еще молодая дисциплина, нейроэкономика уже внесла определенный вклад в экономическую теорию. Нейроэкономика занимается измерениями реального поведения человека и особенности, связанные с мозгом. Нейроэкономика не предлагает модели идеальное, или оптимальное поведение или систем. В частности, в некоторых смежных с нейроэкономикой дисциплинах необходимо соблюдать осторожность, чтобы избежать ошибочной интерпретации результатов исследований. При первых исследованиях ученые фокусировали свое внимание на ключевых для современной экономической теории понятиях, такие как честность, доверие, альтруизм, памяти, обучения и знаний. В конце статьи был сделан обзор немногочисленных исследований в нейроэкономике, в которых использовались ссылки для процессов, происходящих в мозгу человека, а также оценены перспективы развития нейронаучных подходов в экономике. Автор обсуждает также методологические и практические проблемы, стоящие перед нейроэкономикой.

Ключевые слова: принятие решений, человек рациональный, экономический человек, нейронаука, роль эмоций в экономических решениях, нейроэкономика, поведенческая экономика, эмоциональная экономика.

NEUROEKONOMIA W TEORII PODEJMOWANIA DECYZJI

Artykuł stanowi wprowadzenie w zagadnienia i wyniki nowego interdyscyplinarnego nurtu badawczego, jakim jest neuroekonomia. Celem artykułu jest przedstawienie neuroekonomii jako podejścia badawczego bazującego na neurobiologii, psychologii, neurochemii, ale wyrastającego z eksperymentalnych nurtów behawioryzmu. W pierwszej części opisano neuronaukę oraz jej odniesienia do nauk ekonomicznych.

Chociaż wciąż młoda dyscyplina, neuroekonomia dokonała ciekawy wkład do teorii ekonomicznej. Neuroekonomia zajmuje się pomiarami rzeczywistego zachowania człowieka i funkcje związanymi z mózgiem. Neuroekonomia nie proponuje modele idealne lub optymalne zachowanie lub systemów. Szczególnie, w dziedzinie neuroekonomia kilka dyscyplin współpracy, należy zachować ostrożność, aby zapobiec błędnej interpretacji wyniki doświadczalne. Podczas pierwszych badaniach naukowcy skupiają się na kluczowych do nowoczesnego pojęcia teorii ekonomicznej takie jak uczciwość, zaufanie, altruizm, pamięci, nauki i wiedzy.

W końcu dokonano przeglądu nielicznych badań w neuroekonomii, w których wykorzystano odniesienia do procesów zachodzących w mózgu człowieka oraz oceniono perspektywy rozwoju podejścia neuronalnego w ekonomii. Autor omawia także metodologiczne i praktyczne wyzwania stojące przed neuroekonomią.

Słowa kluczowe: odejmowanie decyzji, racjonalny człowiek ekonomiczny, człowiek, neuroekonomia, ekonomia behawioralna, emocjonalna ekonomia.

NEUROECONOMICS IN DECISION MAKING THEORY

This paper serves as a brief introduction into the methods, results and problems of the new interdisciplinary field of neuroeconomics (and its relatives). In the first section neuroscience and its relation to economics are described. Although still a young discipline, neuroeconomics has made some interesting contributions to economic theory. While first studies can be characterized as explorative research, researchers now focus on concepts crucial to modern economic theory such as fairness, trust, altruism, memory, learning and knowledge. Neuroeconomics deals with measurements of the actual behavior of man and related brain functions. It does not propose ideal or optimized models of behavior or systems. Especially, as in the field of neuroeconomics several disciplines cooperate, care must be taken to prevent misinterpretation of experimental results. Finally, the paper reviews neuroeconomics research in which references to brain processes are used and assesses the possibilities of development of neuronal research in neuroeconomics. The author also discusses methodological and practical challenges that neuroeconomics is or will soon be facing.

Keywords: decision making, rational man, economic man, neuroeconomics, behavioral economics, emotional economy.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.12

Przesłano do redakcji: grudzień 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

²² Тамара Ткач, доктор психологических наук, профессор кафедры управления Мелитопольского института государственного и муниципального управления Классического частного управления, e_mail: tkach_t@mail.ru

TRANS-EUROPEAN ENERGY INFRASTRUCTURE PROJECTS. THE CASE OF THE NORTH-SOUTH GAS CORRIDOR

Energy security is a major element of a country's national security system. Energy security hinges in particular on energy infrastructure, i.e. transmission, distribution, and storage facilities. There are at least two factors that determine the importance of energy infrastructure as an element of the national security system. One refers to the need to provide regular and uninterrupted supplies of natural gas. The other largely determines the role of the country in a given region. Consequently, energy infrastructure is a *sine qua non* prerequisite to ensuring energy security. Given the changes on the international arena and an ever growing demand for natural gas in the member states of the Visegrad Group, there is a pressing need to further develop infrastructural links. The North-South Gas Corridor which spans Poland, Czech Republic, Hungary, Slovenia, Croatia, and Romania, is an investment project aimed at increasing energy security in the region by diversifying the sources of natural gas. However, in view of the ever changing political situation, crucial questions need to be raised. What will be the significance of this investment for the EU and, specifically, for the countries involved in carrying it out? What are the opportunities offered when the project is completed? Will the proposed gas corridor have an effect on the geopolitical situation of Central Europe?

This article is an attempt at answering these questions. It is divided into three parts. The first part focuses on common features of the states which participate in the project. The second part analyses the progress made so far, and the third part discusses the role of the corridor for the EU and for the member states of the Visegrad Group.

Keywords: energy security, energy infrastructure, the Visegrad Group, energy policy.

TRANSEUROPEJSKIE PROJEKTY ENERGETYCZNE NA PRZYKŁADZIE KORYTARZA GAZOWEGO PÓŁNOC-POŁUDNIE

Bezpieczeństwo energetyczne stanowi istotny składnik bezpieczeństwa państw. Wśród wielu elementów mających wpływ na bezpieczeństwo energetyczne państwa wydaje się, że kluczowe znaczenie dla jego realizacji ma wymiar infrastrukturalny, który odnosi się zarówno do infrastruktury przesyłowej, odbiorczej oraz magazynowej. Znaczenie wymiaru infrastrukturalnego bezpieczeństwa energetycznego jest warunkowane, co najmniej dwoma czynnikami. Po pierwsze, wynika z samego faktu konieczności zapewnienia stałych i ciągłych dostaw gazu ziemnego. Po drugie, warunkuje pozycję państwa w regionie. Zatem posiadanie infrastruktury energetycznej stanowi *sine qua non* bezpieczeństwa energetycznego. Biorąc po uwagę zmieniającą się sytuację międzynarodową, rosnące zapotrzebowanie na gaz ziemny w państwach Grupy Wyszehradzkiej, istnieje potrzeba rozbudowy połączeń infrastrukturalnych. Do tego typu projektów należy korytarz gazowy północ – południe, który obejmuje Polskę, Czechy, Węgry, Słowenia, Chorwację oraz Rumunię. Inwestycja ta stwarza szansę na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego w regionie, poprzez zapewnienie dywersyfikacji kierunków i źródeł dostaw gazu ziemnego. Niemniej jednak w kontekście zmieniających się uwarunkowań należy odpowiedzieć na kilka pytań. Po pierwsze, jakie znaczenie dla UE i państw realizujących inwestycje ma budowany korytarz północ – południe. Po drugie, jakie szanse niesie za sobą realizacja projektu. I w końcu czy budowa korytarza wpłynie na rolę geopolityczną regionu Europy Środkowej?

Celem niniejszego artykułu jest próba odpowiedzi na główne pytanie, jaka jest rola korytarza gazowego do Unii Europejskiej. Artykuł został podzielony na trzy części. W pierwszej części przedstawiono wspólne cechy państw uczestniczących w realizacji inwestycji. W drugiej część poddano analizie aktualny stan prac. W trzeciej część podjęto próbę podsumowania i odpowiedzi na pytanie o rolę korytarza dla UE i państw Grupy Wyszehradzkiej.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo energetyczne, infrastruktura energetyczna, Grupa Wyszehradzka, polityka energetyczna.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.13

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

²³JustynaTrubalska, PhD, Faculty of Administration and Economics, University of Economics and Innovation in Lublin, Poland, e-mail: justyna.trubalska@gmail.com

PRAWA I SPRAWIEDLIWOŚCI OCENA POLITYKI ZAGRANICZNEJ FEDERACJI ROSYJSKIEJ

Zmiana polityczna na mapie Europy i świata po 1989 roku doprowadziła do koniecznej redefinicji pozycji międzynarodowej państw. Znaczącemu osłabieniu uległa pozycja Federacji Rosyjskiej. Nowe byty polityczne powstałe na terenie Europy Środkowej i Wschodniej spowodowały zmianę polityczną o znaczącym charakterze, bowiem niepodległe państwa zdecydowanie odrzucały patronat Federacji Rosyjskiej przyjmując kurs zachodni i atlantycki.

Ład międzynarodowy powstały po II wojnie światowej zmienił się w układ z wieloma mocarstwami o charakterze regionalnym, które uformowały się wokół Stanów Zjednoczonych Ameryki i aspirowały do roli równorzędnych partnerów na arenie międzynarodowej. Federacja Rosyjska obawiała się rosnącej pozycji państw Europy Środkowej i Wschodniej. Decydenci Federacji Rosyjskiej dążyli do przywrócenia strefy wpływów sprzed 1989 roku.

Prawo i Sprawiedliwość w myśli politycznej jednoznacznie wskazywało, że wobec neoimperialnej polityki Federacji Rosyjskiej należy stosować rozwiązania realistyczne. Decydenci polityczni Prawa i Sprawiedliwości wskazywali, że pewnym ograniczeniem dla imperialistycznych dążeń Federacji Rosyjskiej jest stałe członkostwo Federacji Rosyjskiej w Radzie Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych. Decydenci polityczni Prawa i Sprawiedliwości podkreślali, że Federacja Rosyjska będzie dążyć do odtworzenia strefy wpływów oraz będzie działać na rzecz dekompozycji współpracy między Rzeczpospolitą Polską a państwami Europy Środkowej i Wschodniej.

Elementem spajającym współpracę w sojuszu państw Europy Środkowej i Wschodniej miała być negacja współpracy niemiecko-rosyjskiej o znaczeniu energetycznym, która mogła negatywnie wpłynąć na bezpieczeństwo państw regionu. Ponadto, państwa Europy Środkowej i Wschodniej uznawały jednoznacznie, że gwarantem bezpieczeństwa pozostał dla nich Pakt Północnoatlantycki, jako przeciwwaga dla dążeń Federacji Rosyjskiej mających na celu odbudowę strefy wpływów.

Słowa kluczowe: Jesień Narodów, upadek Związku Radzieckiego, patronat.

THE EVALUATION OF THE INTERNATIONAL AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION BY LAW AND JUSTICE PARTY

The downfall of the Soviet Union and the creation of the new world implied the establishment of the new strategy in international relations by the Russian Federation. The defeat of the Soviet Union started the crisis in the Russian Federation which was the successor of USSR. The redefinition of the new vision was necessary. The political position of the Russian Federation was weak and the states of Central and Eastern Europe which were under the patronage of the Soviet Union stated no will to be under the patronage of the Russian Federation. Still, the position of the Russian Federation was not weak in the global perspective as Russia was the member of the Security Council in United Nations. The new strategy in international relations was depicted in 2006 by Vladimir Putin.

Pax Americana meant that polar system changed into the system with large amount of regional powers. The states wanted to gain the role of the equal partner in international affairs. The Russian Federation did not accept the loss of the position in international political arena. The Russian Federation aimed at establishing great power by the restoration of the position among the states of Central and Eastern Europe. Law and Justice party opted for realism in international affairs and the decidents of Law and Justice party wanted to protect the interest of the Republic of Poland and the states of Central and Eastern Europe.

Keywords: Fall of Nations, the downfall of the Soviet Union, patronage.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.14

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015

Przyjęto do druku: styczeń 2016

²⁴ Mgr Tomasz Wicha, Wydział Politologii, UMCS w Lublinie, plac Litewski 3, tel. 81 537 60 00, e-mail: tomasz.wicha@interia.pl

THE RIGHTNESS OF PRINCIPLES AS THE CONCEPT OF THE GOOD

This paper concerns the twilight of the concept of the common good and the rise of the idea of rightness over the conceptions of the good. J. Rawls differentiates between the extensive doctrines under which various conceptions of the good are formulated and the principles of justice, which deliberately avoiding the issue of good, stop at the level of what is right. The rightness allows for pluralism of various broad doctrines that can last, grow and compete with one another within and under the protection of a liberal and democratic state. But we have to admit that there is no escape from the question of the good (and the bad) while considering the social and political issues being moral issues in some important sense for us. The defence of the principles of justice by means of pointing out their rightness and distinguishing them from various conceptions of the good is - at the level of politics and political philosophy - reasonable and purposeful (because of the values that we cherish together, as well as in order to avoid certain damages which we fear), but it is still a kind of the conception of the good. The stability of liberal society lies in the ability to promote the right conception of justice which is referred to as thin conception of the good. The normative content does not evaporate from the principles of political life, but it is retained - the primary concern of the state is justice, fairness, equality, etc.

Keywords: justice, good, J. Rawls.

ŚLUSZNOŚĆ ZASAD JAKO POJĘCIE DOBRA

Artykuł mówi o zmierzchu idei dobra wspólnego oraz o wyniesieniu idei sprawiedliwości ponad wszelkie koncepcje dobra. J. Rawls rozróżnia rozległe doktryny, z których wynikają rozmaite koncepcje dobra, od zasad sprawiedliwości, które tak są formułowane by uniknąć kwestii dobra a zatrzymać się na poziomie tego, co prawe i właściwe. Sprawiedliwość pozwala na pluralizm rozmaitych rozległych doktryn, które mogą trwać, rozwijać się i konkurować ze sobą pod ochroną liberalnego i demokratycznego państwa. Musimy jednak zauważyć, że tam gdzie w grę wchodzi problem społeczny i polityczny nie uciekniemy przed kwestią dobra (i zła), gdyż problemy te mają charakter moralny w istotnym dla nas sensie. Obrona zasad sprawiedliwości przez wskazanie na ich poprawność i odróżnienie ich od różnych koncepcji dobra jest na poziomie polityki i filozofii polityki jak najbardziej rozsądna i celowa (ze względu na wartości, które podzielamy oraz ze względu na szkody, których staramy się uniknąć), nie zmienia to jednak faktu, że nadal poruszamy się w obrębie koncepcji dobra. Stabilność liberalnego społeczeństwa zależy od jego zdolności promowania określonej koncepcji sprawiedliwości, którą scharakteryzować można jako wąską koncepcję dobra. Normatywna treść nie wyparowuje z życia politycznego ale pozostaje w nim w postaci zasad sprawiedliwości, bezstronności, równości itd.

Słowa kluczowe: sprawiedliwość, dobro, J. Rawls.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.15

Przesłano do redakcji: styczeń 2016

Przyjęto do druku: marzec 2016

²⁵ Prof. Magdalena Żardecka-Nowak, DSc, PhD, Institute of Sociology, Rzeszow University, e-mail: magda.zardecka@gmail.com